

VOICULESCU'S EXISTENTIAL JOURNEY – AN ICON OF LANGUAGE AND OF HIS CREATIVE SENSIBILITY

Alina Marieta Rucăreanu, PhD Student, University of Bucharest

Abstract: The face of divinity, whom Voiculescu saw with the look and the perception of a child, guided him through his journey from existence to life. The poet recognised this divine face all his life and carried it in his soul, thus it gave him strength for sacrifice and love.

Voiculescu's poetry has a dimension which reflects Christ's sufferings on the cross, the poet finding the calling of the cross in the patients he treated as a doctor. The vertical perspective offers us the image of the Logos, which transmits spiritual meanings to us, whereas the horizontal perspective communicates the desire for freedom from the earthly ego, through a communion which is full of love and prayer. Christ's example guided his steps during his disciplined life on the level of sacrifice for the other, for his brother.

Following Vasile Voiculescu's steps in life, we attempt activate the inner guide, initiated and oriented towards contemplation of the glory of God.

Keywords: *God, Vasile Voiculescu, life, faith, doctor, logos*

Călătoria în inocență și mistic într-o viață marcată de experiența religiozității

Porniți pe urmele pașilor vieții lui Vasile Voiculescu, îndrăznim a încerca activarea călăuzei interioare, inițiate și profilate pe coordonata contemplării slavei lui Dumnezeu. Astfel, vom expune ochilor cititorului icoana simbolică a scriiturii și limbajului lui Voiculescu, întru pătrunderea în esența fierbinte a sensibilității sale creative.

Un popas plin de răbdare în lumea de poezie, plină de o frumusețe aparte, însoțită de o lectură atentă a scriiturii marelui poet, dar mai ales a mesajului oferit de fiecare creștătură a timpului care a trecut peste paginile scrise cu talent și implicare, face posibilă retrăirea acelor vremuri, înlesnind și parcurgerea acelor plaiuri ale satului românesc.

Rari sunt scriitorii români născuți pe plaiurile țărănești și copilărend acolo, care să nu-și fi evocat în scrierile lor anii copilăriei în culori pline de nostalgie. Cu deosebire, poeții care au deschis ochii în lumea satului l-au definit pe acesta ca fiind fundamentul operei lor ulterioare. Dacă vom face o incursiune în bibliografia și creația scriitorilor și poezilor noștri din toate vremurile vom întâlni suficiente argumente pentru a sprijini această afirmație. Mihail Sadoveanu, Ion Slavici, Octavian Goga, Ion Creangă sunt cei mai reprezentativi dintr-o listă de nume foarte bogată.

Ca să pătrundem în universul vieții lui și să-l vedem pe Voiculescu cu ochii posterității, trebuie să intrăm în lumea satului în care s-a născut, spațiu pe care pe care acesta l-a ocrotit prin transpunerea lui în pagini poetice de o inegalabilă expresivitate, de la primele sale poeme, de la scurtele însemnări ale călătoriilor din jurul satului și ajungând la frumoasele lui povestiri fantastice și, mai ales, la esența inegalabilă a *Ultimelor sonete închipuite ale lui Shakespeare*, toate scrise cu finețe artistică din resursele arsenalului lingvistic și imagistic al mediului în care s-a născut.

Lumea satului voiculescian ascunde subtila taină a scrisului acestui mare scriitor, evidențiată prin originalitate și vigoare, calități care o individualizează și îi atribuie perenitate. Fereastra larg deschisă spre această lume care l-a fascinat pe Voiculescu – satul natal - ne invită să pășim în această vatră de cultură prin versurile unei poezii deosebite, *Casa noastră*:

„Ce pașnic era satul...Pitit la poala culmii
Ca un ostrov de cuiburi sub strașina-nvechită,
Îl străjuiau din multe, doinindu-i pururi, ulmii
Și-l încingea pe vale pădurea de răchită”.¹

Însuși numele satului, Pârscov, ne sugerează simbolistica unui peisaj aspru, plin de sălbăticie. Sugestivitatea cuvântului redă întreg universul natal, ce ființează într-un spectru spiritual dominat de un anume arhaism. „Localitatea - situată pe valea mijlocie a Buzăului - se află, din multe puncte de vedere, la o răscruce de drumuri. Drumuri vechi și ele, drumuri ale transumanței oierilor coborând de dincolo de munți, din Transilvania, către câmpie și bălțile Dunării. Geografic, zona Pârscovului are privilegiul de a reuni pe un teritoriu relativ mic - frumuseți diverse: dealuri acoperite de vii, livezi și fânețe întinse, lunci cu sălcii și arini crescând aproape în sălbăticie; la orizont, către nord, domină culmile semețe și albastre ale Munților Buzăului. În plus, ținutul a conservat multă vreme tradiții, obiceiuri și datini de o rară frumusețe, satul propriu-zis apărând menționat în documente, însă, abia la 1515, când Neagoe Basarab le confirmă unui anume Tatu Vătafu și altor boieri stăpânirea peste așezare și moșiile ei”.²

Ținutul acesta mirific nu își etalează doar farmecul peisajelor, ci ne încântă mai ales prin frumusețea poetică ce se degajă din cultura și civilizația lui. În această vatră spirituală s-a născut, într-o noapte de toamnă a anului 1884, Vasile Voiculescu. Dând la o parte cortina peisagistică, să pătrundem în viața scriitorului și să ipostaziem copilăria lui puternic ancorată în rădăcinile formației religioase ca poet. Detaliile ni le oferă însuși poetul într-o confesiune către studenții teologi din București, la vârsta de 50 de ani: „Cât mă pot descoperi eu însumi înapoi, aproape de orizontul amintirii, mă văd un copilaș stând singur într-o poiană de flori sălbatice, la marginea unei gârle...Nu e nici poezie, nici o proză...E adevărul.[...] Teatrul nostru cel mai scump erau liturghia și serviciul religios din fiecare Duminică și sărbătoare, mai ales după ce descoperisem sensul ascuns al tuturor gesturilor și aluziilor liturgice. Mai desfătătoare decât orice gală de operă din câte am văzut de atunci încolo, mi-au rămas pentru totdeauna deniile Paștilor, cu marea și minunata Vinere, când cântam Prohodul.[...] Ocolirea bisericii, slujba triumfală a Învierii au pus pecetea indelebile pe o amintire ce n-aș vrea să o pierd niciodată”.³

Încă din copilărie, poetul a trăit cu o mistică așteptare, care era de fapt chemarea lui Dumnezeu către vocația de poet religios. Încă de atunci, el s-a arătat a fi un copil deosebit de inteligent, dotat cu o memorie rară. „Mi se spunea că m-am născut cu căiță pe cap, că voi avea noroc”⁴, mărturisea Vasile Voiculescu. „Evenimentele matriceale ale devenirii personalității sale sunt întâi de ordin mistic, apoi intelectual”.⁵

„Mama mă adora”, mărturisea Vasile Voiculescu în 1935 și va purta toată viața în suflet icoana cu chipul celei care l-a adus pe lume și care i-a îndrumat pașii pe cărările credinței și ale iubirii de carte. „Părinții mei, oameni simpli, au fost pioși, de o credință neabătută de nici o clipă de șovăire sau îndoială. Practicanți moderați, fără habotnicie, religia a fost însă pravila, enciclopedia vieții lor practice.[...] Și mama și tata, a adăugat el, ca toți oamenii de la țară,

¹ Vasile Voiculescu, *Integrala operei poetice*, Editura Anastasia, București, 1999, p. 48.

² Florentin Popescu, *Viața lui Vasile Voiculescu*, Editura Vestala, București, 2003, p. 16.

³V. Voiculescu, „Confesiunea unui scriitor și medic”, în *Gânduri albe*, Ed. Cartea Românească, București, 1986, p. 453.

⁴ Idem

⁵Roxana Sorescu, *Prefață*, în vol. *V. Voiculescu, Integrala operei poetice*, Editura Anastasia, București, 1999, p. 16.

erau mari pasionați ai cititului, mai ales ai cititului cu glas tare, ca la strană”.⁶ La lumina credinței mamei și-a scris Voiculescu viața sa, în care a lăsat să se vadă urmele pașilor ei pe potecile inimii lui, pe care le-a păstrat cu sfințenie neatins de trecerea vremii.

„Prima copilărie”, așa cum o numește în *Confesiune...* este regăsită în scrierile literare de mai târziu. Se răsfrânge și în poezie, dar și în proză, probând regretul pentru spațiul și vârsta copilăriei, pentru ținutul rămas în urmă, luminat de frumusețea amintirilor. „Desprinderea tragică de sat”⁷, cum mărturisește poetul într-un interviu, plecarea la Buzău îl determină să trăiască o adevărată dramă, pe care o conștientizează profund când realizează că se îndepărtează de farmecul vieții de la țară, de oamenii care l-au ajutat să descopere primele orizonturi ale lumii.

Chipul divinității, pe care Vasile Voiculescu l-a văzut cu privire și percepție de copil, l-a călăuzit în trecerea lui de la *existență* la *viață*. Poetul a recunoscut toată viața lui acest *chip divin* și l-a avut mereu sălășluit în suflet, de unde a primit putere de jertfă și iubire:

„Mângâietorul încununat de spini,
Oricâte amărăciuni am înghițit pe cale,
Mi-s încă stupii sufletului plini,
De toată mierea amintirii Tale”.⁸

În urcușul spre „Golgota” războiului

Tânărul Dile, *sosit* din lumea viselor, deprins cu activitățile intelectuale și mai ales cu cititul, este forțat de familie să abandoneze cursurile facultății de litere și să se înscrie la cea de medicină. Deși se simte cuprins de deznădejde, Vasile Voiculescu nu se descurajează, părăsește lumea făurită în imaginație dominată de setea de lectură și „plonjează direct în mecanicismul prozaic al vieții”⁹, confirmând astfel posibila încadrare a evoluției biografice a acestuia „pe o axă pe care o putem figura prin două coordonate: etic și estetic”¹⁰.

Timpul reveriilor poeziei era pe terminate. Discordia distrugea temelia întregii lumi și începea să domine dezordinea. Țara noastră va fi, la rândul ei, implicată în vâltoarea unui război pe care cu greu îl va depăși. Viitorul poet nu a fost prins în dispute politice. Familia lui era preocupată de propria existență și nu mai avea timp de opinii politice.

După ce doctorul Vasile Voiculescu primește o nouă detașare în 1916 la Budești - Ilfov, în București și în întreaga țară se așterne atmosfera sumbră a războiului. Încep mobilizările și poetul se află printre cei chemați să sprijine țara. Prezent fie direct în acest război, fie îngrijind răniții, medicul Vasile Voiculescu oferă țării prezența lui morală și sufletească. Va continua această prezență și după sfârșitul războiului ca o reflecție literară a ceea ce a trăit pe front: volumul *Din Țara Zimbrului*, 1918, poezii de război.

Cărările războiului îl duc pe medicul Voiculescu la Bârlad, odată cu sosirea verii anului 1917. În acest oraș, în 1915, într-o atmosferă intelectuală dominată de adevărate virtuți, lua ființă *Academia Bârlădeană*, o societate literară din care făceau parte: profesorul G. Alexandrescu, medicii Virgil și Iuliu Nițulescu, prozatorul Donar Munteanu, dramaturgul V.

⁶V. Voiculescu, „Confesiunea unui scriitor și medic”, în *Gânduri albe*, Ed. Cartea Românească, București, 1986, p. 453.

⁷ Nicolae Crevedia, „Interviu cu d-l V. Voiculescu”, în vol. V. Voiculescu, *Gânduri albe*, Ed. Cartea Românească, București, 1986, p. 340-350.

⁸ Vasile Voiculescu, *Integrala operei poetice*, Editura Anastasia, București, 1999, pp. 315-316.

⁹ Florentin Popescu, *Op. cit.*, p. 49.

¹⁰ Adelina Farias, *Poezia românească interbelică*, vol. I, Editura Universității Petrol-Gaze, Ploiești, p. 130.

I. Popa, Petru Cancel, Natalia Pașa și bineînțeles Vasile Voiculescu. Un scriitor de renume va întregi rândurile participanților – Alexandru Vlahuță, refugiat într-o casă simplă, unde se simțea fericit să îi primească pe cei care îl admirau dar și pe cei ce se aflau la început de drum în literatură.

Caracterizat, după cum știm de fireasca lui cumițenie, Vasile Voiculescu devine preferatul lui Vlahuță. Dar războiul nemilos aduce cu sine nenumărate probleme, de la cele legate de numărul refugiaților în continuă creștere, până la cele legate de igienă și alimentație. Destul de repede, grija pentru hrana zilnică și neliniștea înlocuiesc atmosfera romantică a serilor de altădată. Cu toate că pare scurtă, șederea lui Voiculescu la Bârlad este deosebită din perspectiva faptelor cu totul sugestive și puternic ancorate în conturarea unui portret moral al acestuia, în inima căruia se înfiripă și ia amploare ideea iubirii de țară. Romulus Dianu scria despre el astfel: „Vasile Voiculescu, îmbrăcat într-o haină soldățească, de culoare kaki, purta pe umeri trese de tablă albă și o cruce roșie pe guler: era medic căpitan...Cu bărbuța lui roșcată, slab și molatic (cum nu sunt, de obicei, oamenii slabi), Voiculescu venea de pe la spitale, intra prin casele oamenilor și făcea mai ales operă de igienist, decât de medic curant, fiindcă medicamentele lipseau...”.¹¹

Spiritul de sacrificiu care l-a caracterizat mereu se evidențiază mai acut în această perioadă. Îmbolnăvindu-se de tifos exantematic în timpul cumplitei epidemii care a măcinat populația țării noastre, după vindecare, doctorul Voiculescu nu acceptă concediul ce i se cuvenea și dorește să rămână în spital alături de pacienții săi.

Admirația scriitorului Vasile Voiculescu față de Alexandru Vlahuță este deosebită, socotindu-l un idol, a cărui prezență o numește „nespusul noroc” și un imens privilegiu: „N-a fost un gând al meu pe care să nu i-l spun, n-a fost vers, pe care să nu ceară să i-l citesc, n-a fost faptă de care să nu se știe. A te răsfârge neconținut într-o asemenea oglindă (cum era omul și scriitorul Vlahuță), în care să te vezi cum ar trebui să fii, care să te corecteze fără siluire, să te supravegheze senină și bună, să te lumineze asupra ta însuși, este să-ți schimbi înfățișarea morală cu desăvârșire, înseamnă să te plăsmuiești a doua oară după un model, după un îndreptar ideal ce l-ai avea pururi în față”.¹²

Cu toate că a fost extenuantă ca experiență a vieții, perioada șederii la Bârlad a fost totuși benefică. În primul rând, deoarece a trăit experiența influenței lui Vlahuță, sub puternica lui înrâurire scriind două cărți: *Din Țara Zimbrului* și *Amintiri despre Vlahuță*. Se cuvine să amintim și debutul în proză al lui Vasile Voiculescu, cu schițele *Singuri* și *Momâia*, cu subiecte preluate din vremea războiului. Scriitorul și-a mai făcut simțită prezența și în publicistică, făcând parte din comitetul de conducere al revistei „Florile dalbe”, alături de T. Pamfile, G. Tutoveanu și M. Lungeanu.

De la război la împlinire literară prin vocația de misionar

Războiul s-a sfârșit și odată cu acesta au apărut criza economică, dar și cea intelectuală. Cea din urmă l-a marcat și pe scriitorul nostru. Experiența dură și tristă l-a maturizat și l-a transformat într-un alt Voiculescu, nu numai din perspectivă morală, cât mai

¹¹ Romulus Dianu, Apud. Marina Pop, *Vasile Voiculescu și Academia Bârlădeană*, în vol. *Bârladul odinioară și astăzi*, Bârlad, 1984, p. 557.

¹² Vasile Voiculescu, *Amintiri despre Vlahuță*, Institutul de arte grafice și editură „Lumina poporului”, Slobozia, Colecția Teatrul de mâine, 1927, p. 15.

ales datorită grijilor familiale și profesionale. „Scriitorul și medicul erau acum aidoma unor izvoare ce-și căutau matca zdruncinată, ferestruită și zăgăzuită de război”.¹³

Ajuns în capitală, medicul Voiculescu nu a stat decât două luni, deoarece a primit decizia de transfer la Buftea. Dar, în primăvara și vara următoare a izbucnit o epidemie de tifos exantematic în Dâmbovița, iar medicul de plasă a fost chemat să ofere marea lui disponibilitate cu care fusese înzestrat de către Dumnezeu. Bineînțeles, acesta nu a abdicat de la exemplarul său devotament al împlinirii datoriei de medic, dovedind iar un sacrificiu ieșit din comun și nelăsând să-i umbrească sufletul vreun semn de oboseală sau de rutină.

După terminarea campaniei din Dâmbovița, începând cu toamna anului 1919, Vasile Voiculescu se stabilește în București. Casa care i-a găzduit după îndelungi căutări a fost cea din strada M. Kogălniceanu (astăzi Dr. Staicovici). Fiul scriitorului, Ion Voiculescu, consemnează într-un articol *Amintirile unei odăi* sosirea familiei în această casă. Acesta ne introduce în atmosfera casei, personificând-o: „...într-o dimineață din septembrie 1919, mă pomenesc vizitată de un bărbat svelt, mic de statură, căruia nu-i puteai ghici ușor vârsta din pricina unei bărbuțe castanii care-i umbrea obrazul. Ochiul îi erau ageri și pătrunzători, dar foarte blânzi. Venise purtând de mână doi băieți: unul cam de patru și celălalt de șase ani... În câteva zile am cunoscut toată familia. Soția lui, o tânără cu un păr negru și frumos, ce îi încadra obrazul măsliniu, luminat de ochii verzi, a venit împreună cu două fete ceva mai mari decât frații lor...și un camion cu mobile și lucruri vechi. Păreau destul de săraci, dar arătau a oameni cumsecade”.¹⁴

Cel mai înalt for de recunoaștere și impunere a numelui unui scriitor, *Societatea Scriitorilor Români* îl primește în rândurile membrilor ei, cu toate drepturile și onorurile depline, ca o dovadă de recunoaștere a valorii acestui mare scriitor. De asemenea, anul 1920 îi aduce premiarea cărții *Din Țara Zimbrului* de către Academia Română.

Numele scriitorului devine tot mai rostit de către cititori. Totuși, critica este încă reticentă, etichetându-l în continuare ca poet sămănătorist, tradiționalist, veritabil rural în linia lui Coșbuc- Vlahuță, ce nu ar putea sta alături de Blaga, Pillat sau de Arghezi. Cu toate acestea, poetul își canalizează eforturile creative spre un fâgaș de investigare a eului liric. „Este aidoma săpătorului de fântâni căutând cu migală și răbdare sunetul îndepărtat, ascuns de humă, de roci și nisipuri, al apei bune și dătătoare de vigoare și tinerețe. Iar nopțile de trudă asupra cuvântului, de șlefuire a metaforei și de încrustare în materialul brut, nelucrat, al limbii comune sunt urmate curând de reușite - semn că poetul se află pe drumul cel bun”.¹⁵

În anul 1921, poetul publică volumul *Pârghă* la Editura „Cartea Românească”, iar odată cu acesta, critica devine din ce în ce mai interesată de evoluția scriitorului. Anul 1921 îi aduce și numirea în funcția de subdirector al Fundației Culturale „Principele Carol”, iar anul următor funcția de director cultural al acesteia. Acesta își canalizează toate forțele diseminării culturii la sate, acțiune la care vor adera mai târziu Nichifor Crainic, Victor Ion Popa, Adrian Maniu, Ion Pillat ș.a.

Recuperarea tradiției populare și valorizarea literară a elementului național

Atmosfera spirituală de la această fundație, dar și posibilitățile oferite de conjunctura creată de către cei care pot să facă bine poporului român devin argumente convingătoare

¹³ Florentin Popescu, *Op. cit.*, p. 95.

¹⁴ Ion Voiculescu, „Amintirile unei odăi”, în *Steaua*, nr. 4/1971.

¹⁵ Florentin Popescu, *Op. cit.*, p. 98.

pentru poetul Vasile Voiculescu. El își încununează calea dictată de inimă cu o muncă asiduă în domeniul cultural, plan deschizător de orizonturi noi pentru locuitorii de la sate.

Dorind să evidențieze importanța instituțiilor culturale pentru deschiderea spirituală a poporului, nu doar ca instrumente de răspândire a cunoștințelor științifice și culturale, ci văzute în contextul național, Vasile Voiculescu pledează și susține cu argumente convingătoare înființarea acestora. Un alt detaliu semnificativ îl constituie dorința lui arzătoare de a milita pentru păstrarea vestigiilor trecutului, având în vedere că era un bun cunoscător al vieții rurale, în care se păstra, după cum bine știm, străvechea tradiție a istoriei și folclorului, din cele mai vechi timpuri și până astăzi.

Conjunctura în care și-a desfășurat activitatea de medic de plasă i-a determinat descoperirea esenței folclorului românesc, dar și pe aceea a profunzimii gândirii țărânului român. Asimilându-și vocația de „misionar”, de susținător al rolului pozitiv al culturii în viața obștii de la sate, Voiculescu crede cu tărie în energia superioară pe care o poate da satul. Este chiar contrariat de concepția conform căreia țăranii nu pot accede la o viață superioară din punct de vedere cultural.

Gândită din perspectivă istorică, concepției, potrivit căreia propășirea satului se poate realiza prin cultură, nu i se pot contesta dimensiunile umaniste, cu profunde intenții și ecouri binemeritate, care se vor concretiza prin apariția mai multor articole, studii și cărți, din care s-au valorificat ulterior ideile valoroase referitoare la viața socială. Astfel, misionarismul lui Vasile Voiculescu poate fi catalogat drept a incursiune de pionierat, căreia i se cuvine aprecierea posterității.

Anul 1922 îi aduce scriitorului și medicului nostru funcția de director al culturii la Fundația Culturală „Principele Carol”. În toamna anului, pe 22 noiembrie, i se confirmă meritele excepționale de medic acordându-i-se „Coroana României în grad de ofițer” și este numit medic și profesor de igienă la Institutul Pompilian. În acest post nu va rămâne multă vreme datorită rigorilor disciplinei didactice, iar în anul 1923 va fi reconfirmat „medic definitiv de circă urbană”. „Doctorul ține în continuare pasul cu scriitorul, dar li se alătură - parcă încercând o conciliere și chiar legarea unei prietenii între cei doi - din acest an, un al treilea Voiculescu: publicistul. Este momentul în care omul meseriei exacte, om de cultură totodată, începe să creadă tot mai mult în misionarismul său”.¹⁶ Începe așadar o etapă deosebit de importantă în viața lui Vasile Voiculescu. Astfel, medicul va scrie o literatură cu conținut medical de o valoare incontestabilă, adresată celor din mediul rural, scriind în paralel opera literară propriu-zisă. În revista *Albina* publică peste 15 articole în care abordează diferite teme medicale. Următoarea revistă în care va publica este *România administrativă*, la rubricile „Tribuna medicală”, „Leacuri”, „Pagina medicală”; aici va publica peste o sută de articole cu teme despre educație sanitară, bacteriologie, igienă, parazitologie, terapeutică, medicina muncii. Din 1925 Voiculescu conduce cabinetul de consultații medicale înființat de revista *Albina*. Remarcabil este modul în care medicul a înțeles să îi ajute pe pacienți; aceștia plăteau indiferent de numărul de consultații un abonament la revistă. Anul 1925 îi aduce o răsplată pentru probitatea morală, cinstea și deosebita competență, *Crucea „Meritul sanitar”, clasa I*.

Parcursul existențial spre isihie

După ce și-a pierdut soția, în ultimii ani ai războiului, Vasile Voiculescu s-a supus unui regim auster de viață: a trăit fără foc, chiar și în iernile cele mai friguroase, a dus o adevărată viață de pustnic. Ne spune fiica cea mică a poetului: „Camera sa devenise un fel de

¹⁶ Florentin Popescu, *Op. cit.*, p. 103.

chilie de ascet, nu ne mai dădea voie să-i facem curățenie, petalele uscate (de trandafir, floarea preferată) rămâneau pe jos, își îmbrăcaseră soba cu cărți...”¹⁷

Dorul profund după o viață netrăită deplin, cu referire mai ales la viața alături de soția sa, și l-a exprimat în anul 1909, într-o poezie deosebită dedicată ei:

„Ochii verzi ca solzii de balaur,
Ce veninos o prad-așteaptă,
Ochi verzi cu scăpărări de aur,
Ades, vicleni, spre voi se-ndreaptă.

În a doua strofă, intuim influența lui Arghezi, care îi scria Dalilei:

Ce dulce-i pașnica copilă...
Dar ochii-i sunt așa cumpliți,
Ucigători și fără milă!
Feriți în lături, nu-i priviți!...”¹⁸

Celei căreia i s-a adresat mereu cu maică dragă, poetul îi va închina veșnic slova sa, după care era Maria Voiculescu mereu dornică. „E multă vreme de când nu am mai citit slova ta scumpă”, scria într-o scrisoare buna lui soție. Am putea fi îndreptățiți să considerăm sonetele ca fiind închinare ei. La această susținere vin să argumenteze versurile *Sonetului CXCVI*, care nu par altceva decât niște dialoguri purtate peste timp și împotriva morții, luminate de raza unei iubiri veșnice pentru fecioara cu ochii verzi:

„Alungă vicleșugul și nu da crez poveștii
Să minți iubirea, strâmbă s-o guști, ca pe-o merinde:
Lumina voluptății depline îți aprinde,
Ea pârguiește carnea, acest fruct dulce-al vieții...
Vrei să rămâi copila cu sâni suavi și coade?
Dar floarea fecioriei se scutură la fel.”¹⁹

Poetul și muza lui au plecat în eternitate „din bolta de aur a iubirii, au aprins vâpăi din cuvintele lor, pentru a lumina grădina cu merele de aur. Ostrovul de cuvinte ne aduc cu pietate în fața tripticului sonetului voiculescian, compus din Iubire-Artă-Eternitate”²⁰

Transpunerea patosului iubirii din adorare în suferință, poziționarea pe cale ascensională a creației voiculesciene, toate grefate pe durerea pierderii ființei celei mai dragi, îl determină pe poet să exclame în *Sonetul CCXXV*:

„Ce-am să mă fac acolo dacă ne va desparte
Fără de-această mană cu care mă hrănesc?”

Dar în sufletul lui de creștin se întrezărește speranța:

„De nu vei fi cu mine, suflarea-mi să te strângă,
Învăț eternitatea cu hohote să plângă.”²¹

De fapt, eternitatea îi oferă poetului posibilitatea de a-și șlefui diamantul creației sale, așa cum bine argumenta Tudor Vianu, „poetul se simte ca un diamant spălat de mâna Domnului în apele eternității; el este un arcuș purtat pe o vioară de mâna lui Dumnezeu, un

¹⁷ Alexandru Oproescu, *V. Voiculescu în intimitate, ipostaze inedite*, în vol. *Articole, comunicări, documente V. Voiculescu*, II, 1979, p. 60.

¹⁸ Vasile Voiculescu, *Poezii inedite și corespondență*, Editura Porto Franco, Galați, 1993, p. 25.

¹⁹ Vasile Voiculescu, *Integrala operei poetice*, Editura Anastasia, București, 1999, p. 623.

²⁰ Ileana Ene, *Prefață*, în vol. *Poezii inedite și corespondență*, Editura Porto Franco, Galați, 1993, p. 12.

²¹ Vasile Voiculescu, *Integrala operei poetice*, Editura Anastasia, București, 1999, p. 638.

potir turnat de marele Faur; cugetarea lui veghează ca un corăbier care întâlnește *ostroave mari de idealuri*”.²²

Fără a se declara împotriva regimului comunist, Vasile Voiculescu nu a colaborat în niciun chip cu acesta, păstrându-și dorința de autonomie, de libertate a gândirii, proprie marilor creatori. De fapt, el a simțit încotro se îndreaptă evenimentele politice și unde va duce tăvălugul acelei ideologii.

De altfel, avem mărturia lui Virgil Carianopol, care l-a rugat să ia parte la diversele șezători literare; Vasile Voiculescu a răspuns tranșant: „Știu de ce ai venit, dar nu primesc să merg cu voi. Eu nu mă expun, nu sunt piesă de muzeu. Nu vreau să-mi etalez rănilile, pentru că fiecare poezie este o rană a mea. Sunt prea multe și și prea dureroase pentru a le arăta și altora...Nu iubesc niciun fel de spectacol. Sunt împotriva șezătorii, a războiului și pentru singurătate!”²³

Această atitudine, urmată de multe altele ulterioare, au atras suspiciunea regimului comunist și totul avea să conveargă spre procesul ce i se va intenta în anul 1958. Însingurarea, pustiirea din suflet, pierderea mării lui iubiri, a soției sale, nu vor reuși să-i modifice fondul său generos, constelat de bucuria relațiilor umane. Această generozitate, în schimb o va transpune într-o profundă afecțiune canalizată înspre copiii săi.

În această perioadă din viața sa, înfățișarea poetului începe să capete trăsături spiritualizate. Ne relatează Ovidiu Papadima că mergând odată poetul în tramvai și văzându-l un copil, acesta i-a șoptit mamei: *Uite-l pe Doamne, Doamne!*. De altfel, și Zaharia Stancu descrie astfel de întâmplări petrecute în desele plimbări ale poetului prin Cișmigiu; copiii, atunci când îl vedeau cu barba mare și albă, cu fața trasă, cu ochii de o blândețe celestă, strigau după el: *Uite-l pe Dumnezeu!*²⁴ „Este interesant cum poetul-filosof, grav și profund în discursul său liric și prozatorul întors cu unghiul privirii către practicile de început, primitive, ale lumii se întâlnesc și coexistă în aceeași persoană și în aceeași etapă a biografiei, fără a se influența în vreun fel. Necunoscând separații didactice ori metodologice, geniul urmează logica sa interioară uneori șocantă, alteori încifrată, întotdeauna însă mergând pe căi subtile, aidoma izvoarelor din cele patru zări, către o aceeași unică și mare matcă a credinței”²⁵

Din momentul trecerii în lumea de dincolo a soției sale, în inima poetului își face loc pe lângă prăbușirea simțită profund o puternică nădejde în Dumnezeu. În apropierea morții, pe care el o vedea ca pe o trecere în transcendent, ca pe o unificare cu Dumnezeirea, speranța cea mai puternică rămâne Marele Creator, înspre care își canalizează deopotrivă dragostea și gândirea. Dumnezeu, din splendoarea blândeții Sale, i-a văzut durerea și i-a dăruit puterea biruitoare ce transfigurează sângerările sufletului în râuri de lumină. „În ziua când mama murea de congestie cerebrală - ne relatează fiul poetului, Ionică – el, care știa deznodământul, m-a luat la farmacie și pe drum, printr-o ploaie mărunță și deasă, pe cheiul gârlei, țin minte că m-a oprit și mi-a spus: „Vreau să te rog ceva și promite-mi că vei încerca să mă ascuți: Să crezi în Dumnezeu!...(...) După moartea mamei, tata și-a schimbat felul de viață, s-a sihăstrit. Nu mai ieșea decât prin împrejurimile casei, pentru plimbarea zilnică, sau în Cișmigiu. (...) Își

²² Tudor Vianu, *Scriitori români din secolul XX*, Editura Minerva, București, 1979, p. 171.

²³ Virgil Carianopol, „Vasile Voiculescu”, în *Steaua*, nr. 8/1967.

²⁴ Zaharia Stancu, *Locuri de mormânt*, în *Luceafărul*, anul XIV, nr. 47, 1971, 20 nov..

²⁵ Florentin Popescu, *Op. cit.*, p. 217.

propusese să ducă o viață lipsită de distracții și plăceri și chiar de comodități normale. Soba și-a blocat-o cu cărți și nu s-a mai făcut foc în ea timp de zece ani sau unsprezece ani...”.²⁶

Profund ancorat în sentimentul de înțelegere a vieții, provenit din educație, dar încununat de experiența apropierii de Dumnezeu, Vasile Voiculescu trage o densă cortină între el și agresivitatea care îl înconjoară, trecând în ochii tuturor celor din jur ai domnului unui sfânt bizantin, „cu chipul său prelung, uscățiv, adiat de o frunte inteligentă, luminat de barba albă îngrijită,(...) a cărui odihnitoare blândețe se cumpănea cu genezele ochilor cosmici, izvorătoare de lumi”²⁷. Voiculescu trăia în această perioadă a vieții sale sentimentul și de fapt starea însingurării, în care descoperirea celei mai profunde înălțimi ale poeziei sale.

Voiculescu a creat pentru sinele său o poliedricitate a propriei existențe care i-a facilitat „experiențe complete, puncte de vedere noi, interferențe de doctrine, puțința de comparații, lumină mai multă”, concluzia finală fiind aceea că „numai în credință ne putem construi un spațiu de viață mai presus de al târâtoarelor, arhitecturat cu dimensiunile adâncirii și înălțimii în infinit”²⁸.

Prevalența viziunii religioase asupra trăirii cotidiene cu multitudinea de avataruri care o caracterizează i-a deschis marelui nostru poet o pătrundere ascensională către comunicarea cu Divinitatea. Împlinirea acestei căutări stă, în mod paradoxal, sub semnul unei izbăviri de tensiunea umană și așezarea sub oblăduirea Creatorului, care i-a oferit trecerea în eternitate, într-un univers în care omul Voiculescu trăiește senzația unei ancorări ontologice. Ancorarea în veșnicie s-a produs după o îndelungată suferință în noaptea de 25 spre 26 aprilie 1963, când și-a încredințat sufletul în mâinile Celui pe care L-a căutat toată viața și în care a crezut cu toată forța ființei lui, de la primii pași prin viață și până la peregrinarea dincolo de zidurile acestei lumi, în veșnicia în care „Domnul...ne măsoară cu pas de stea”, iar noi auzim vocea caldă a poetului aflat pe pragul trecerii, rostind un adevăr pe care, de fapt, l-a trăit întreaga viață: „O clipă, inima mi se făcuse Cer”. (*Prizonierul*)²⁹

Acknowledgements

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului „Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, contractul de finanțare nr.POSDRU/159/1.5/S/136077.

BIBLIOGRAPHY:

Opera autorului

Amintiri despre Vlahuță, Institutul de arte grafice și editură „Lumina poporului”, Slobozia, Colecția *Teatrul de mâine*, 1927.

Articole, comunicări, documente, Buzău, 1974.

Gânduri albe, Ediție și cronologie de Victor Crăciun și Radu Voiculescu. Studiu introductiv, note și variante de Victor Crăciun, cu un cuvânt-înainte de Șerban Cioculescu, Editura Cartea Românească, București, 1986.

Poezii inedite și corespondență, Editura Porto-Franco, Galați, 1993.

²⁶Apud. Roxana Sorescu, *Cronologia vieții și a operei lui Vasile Voiculescu*, în vol. V. Voiculescu, *Integrala prozei literare*, Editura Anastasia, București, 1999, p. 26.

²⁷Valeriu Anania, *Rotonda plopilor aprinși*, Ed. Cartea Românească, București, 1983, p. 239.

²⁸Vasile Voiculescu, „Confesiunea unui scriitor și medic”, în *Gândirea*, Anul II, Nr. 2/1993, p. 31.

²⁹Vasile Voiculescu, *Integrala operei poetice*, Editura Anastasia, București, 1999, p. 518.

Integrala prozei literare, Editura Anastasia, București, 1998.

Integrala operei poetice, Editura Anastasia, București, 1999.

Opera literară. Proză, poezie, teatru, documente, 3 volume, ediție îngrijită, prefață și cronologie de Roxana Sorescu, Editura Cartex 2000, București, 2004.

LUCRĂRI DE ISTORIE ȘI CRITICĂ LITERARĂ

Volume:

ANANIA, VALERIU, *Rotonda plopilor aprinși*, Ed. Cartea Românească, București, 1983.

ANANIA, VALERIU, *Rotonda plopilor aprinși*, Ed. Florile dalbe, București, 1995.

ENE, ILEANA, *Prefață*, în vol. *Poezii inedite și corespondență*, Editura Porto Franco, Galați, 1993.

FARIAS, ADELINA, *Poezia românească interbelică*, vol. I, Ed. Universității Petrol-Gaze, Ploiești, 2011.

OPREA, NICOLAE, *Vasile Voiculescu – Monografie*, Ed. Aula, Brașov, 2006.

POPESCU, FLORENTIN, *Pe urmele lui Vasile Voiculescu*, Ed. Sport-Turism, București, 1984.

POPESCU, FLORENTIN, *Viața lui Vasile Voiculescu*, Ed. Vestala, București, 2003.

VIANU, TUDOR, *Scriitori români din secolul XX*, Editura Minerva, București, 1979.

Periodice:

CARIANOPOL, VIRGIL, *Vasile Voiculescu*, în *Steaua*, nr. 8/1967.

OPROESCU, ALEXANDRU, *V. Voiculescu în intimitate, ipostaze inedite*, în vol. *Articole, comunicări, documente V. Voiculescu*, II, 1979.

POP, MARINA, *Vasile Voiculescu și Academia Bârlădeană*, în vol. *Bârladul odinioară și astăzi*, Bârlad, 1984.

STANCU, ZAHARIA, „Locuri de mormânt”, în *Luceafărul*, anul XIV, nr. 47/1971.

VOICULESCU, ION, „Amintirile unei odăi”, în *Steaua*, nr. 4/1971.

VOICULESCU, ION, „Amintiri despre Vasile Voiculescu”, în *Steaua*, nr. 3 / 1973.

VOICULESCU, VASILE, „Confesiunea unui scriitor și medic”, în *Gândirea*, Anul II, nr. 2/1993.